

Η ΝΗΣΟΣ ΣΙΚΙΝΟΣ

Καὶ ἀνέκδοτον Σιγίλλιον Μονῆς ἐν αὐτῇ.

Ἡ νῆσος Σίκινος, μία τῶν Σπορχάδων, κεῖται πρὸς Α. τῆς Φολεγάνδρου καὶ πρὸς Δ. τῆς Ἴου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Μήλου, ὑπαγομένη εἰς τὴν νομαρχίαν τῶν Κυκλάδων. Ἡ νῆσος πάλαι ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ιστορικῶν¹ Οἰνὴ διὰ τὸ ἀμπελόφυτον αὐτὴν εἶναι² μετέπειτα δὲ μετωνομάσθη Σίκινος ἀπὸ Σικίνου· υἱοῦ τοῦ Θόαντος, ἐκγόνου δὲ τοῦ Βάκχου

«Οἶη δ' ἐκ πασέων γεγραοῦ περιφείσατο πατρὸς
Ἵψιπύλεια Θόαντος, δ' δὴ κατὰ δῆμον ἔνασσε,
λάρνακι δ' ἐν κοίλῃ μιν ὕπερθ' ἄλδς ἤκε φέρεσθαι
αἶκε φύγῃ καὶ τὴν μὲν ἐς Οἰνοίην ἐρύσαντο
πρόσθεν, ἅτάρ Σικινὸν γε μεθύστερον αὐδ' ἠθεῖσαν
νῆσον ἐπακτῆρες Σικίνου ἄπο, τὸν ρα Θόαντι
Νηϊάς, Οἰνοίῃ νόμφῃ τέκεν εὐνηθεῖσα.»

¹ Ἰδ. Στέφ. Βυζάντ. Ἐκδ. Meineke ἐν λέξει (σελ. 568) Σίκινος... αὐτὴ Οἰνὴ πρότερον ἐκαλεῖτο... ὁ οἰκῆτωρ Σικινίτης. Σημειοῦμαι κεφαλαίῳ γράμματι τὴν γραφὴν, διότι ἐν τῷ κάτωθι δημοσιευμένῳ σιγίλλῳ φέρεται ἡ πλημμελὴς γραφὴ διὰ τοῦ Π (ΣικΗνος). Ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ κ. Κ. Κόντου ἀπεδείχθη πλημμελῶς ἔχουσα καὶ ἡ γραφὴ Σικινίτης τῆς παραληγοῦσας γραπτῆς διὰ τοῦ Η. Ὅρα τὰ ὅπ' αὐτοῦ γραφέντα ἐν «Παρνασσῷ» τόμ. Η', τευχ. Β', 1884. Ἰδε περὶ Σικίνου καὶ Πλιν. ἐν 4, 23. 3. Πρὸς. Σκύλ. Καρυανδ. 48, Πτολεμ. 3, 15 καὶ Ῥαγκαθῇ Ἑλλήν. Τομ. Γ' σελ. 248.

² Κατὰ Μέγ. Ἑτυμολ. σελ. 712, 48 καὶ ἐν ταῖς παλαιαῖς σχολίαις Ἀπολλωνίου Ῥοδίου ἔκδ. Oxonii 1779 ἐν 1, 623. Ὁ Tournefort, κατὰ τὸν La Croix, γράφοντα ἐν τῷ Univers (Jes de Grèce) σελ. 478 λέγει, «εὐπάρχουσιν ἀρκεταὶ ἀμπέλοι, ὥστε δικαίως ἀπέλαυε τῆς ἀρχαίας ταύτης ὀνομασίας», ἐπαινεῖ μάλιστα καὶ τὰ σῦκα τῆς νήσου. Ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἐπίσης τῆς νήσου εὕρηται κεχαραγμένη σταφυλή.

Πρὸς. προσέτι καὶ C. Bursian Geographie von Griechenland σελ. 506 τοῦ Β'. τόμου.

καὶ τῆς Ἀριάδνης, ὡς ἀναφέρει Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς ἐκτενῶς καὶ καλῶς.¹

Ἐδασίλαυε τῆς Δήμνου ὁ Θόας, ὅτε αἱ γυναῖκες τῆς νήσου ἀπεφάσισαν νὰ παραδῶσιν εἰς σφαγὴν τοὺς ἄνδρας. Μόνος ἐσώθη, ὡς ἄλλος Μωϋσῆς, ὁ Θόας τεθεὶς ἐν λάρνακι, ἣν ῥιφθεῖσαν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ κύματα μετήνεγκον εἰς τὰς παραλίας τῆς Σικίνου, διέσωσαν δὲ οἱ ἄλιεῖς. Ὁ Θόας ἐγκατοικήσας τῇ Οἰνότη καὶ νυμφευθεὶς ἐγέννησε τὸν Σίκινον, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῆς νήσου.

Ἡ νῆσος, ὡς εὐνόητον, διῆλθε πάσας τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς τῶν περὶ αὐτὴν ἐτέρων μεγάλων νήσων. Ὑπέταξαν αὐτὴν ἐκ διαδοχῆς Ἕλληνες² Ῥωμαῖοι, Βυζαντινοί, Λατῖνοι, Τοῦρκοι.

Ὅτε κατὰ τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων (1204 μ. Χ.) καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἀποκατάστασιν τῆς Λατινοκρατίας, ὁ Βενετὸς Μάρκος Σανούδος καταλαβὼν τὴν Νάξον ἀνηγορεύθη μετέπειτα δούξ τοῦ Ἀρχιπελάγους, ἡ Σίκινος περιλήφθη σὺν τῇ Πάρῳ, Ἀντιπάρῳ, Φολεγάνδρῳ κτλ. ἐν τῷ Δουκάτῳ τούτῳ, ὅπως ὑπέπισεν εἰς τὴν κυριότητα τῶν Τοῦρκων κατὰ τὰ τέλη τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ διχρεποῦς ἐν τῇ ἱστορίᾳ Σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ Κηνουή (Νομοθέτου) (1520—1566) υἱοῦ αἰμοδόρου καὶ ἀπηνόου πατρὸς τοῦ Σελίμ τοῦ Α'. (1512—1520).

Ἡ νῆσος διετήρησε λείψανον ἀρχαίας τέχνης τὸν ναὸν τοῦ Ποθίου Ἀπόλλωνος σωθέντα ἐκ βαθείας καταστροφῆς ἐπειδὴ εἶχε μεταβληθῇ εἰς χριστιανικόν, καλούμενον μέχρι τοῦ νῦν Ἐπισκοπήν. Περιγραφὴν τοῦ ναοῦ τούτου καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς νήσου ἔγραψε, καθὰ γράφει ὁ κ. Α. Μηλιαράκης ἐν τοῖς *Κυκλαδικαῖς* αὐτοῦ (σελ. 37) ὁ μακαρίτης καθηγητῆς Ross ἐν τῷ *Reise auf den Griechischen Inseln* καὶ ἐν τῇ *Αρχαιολογίᾳ τῆς νήσου Σικίνου*, βιβλίον δυσεύρετον, ὅπερ ἔγραψεν ἐν τῷ προγράμματι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ ἔτους 1837—1838.³

¹ Βγ 1, 620.

² Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἐξάγεται ὅτι πρώτη ἀποικία ἦν Ἰωνικὴ καὶ Ἀττικὴ. Πρβλ. καὶ Boeck Corp. Inser. Gr. σελ. 1082. . . .

³ Εἴχομεν ἤδη τ' ἀνωτέρω γεγραμμένα, ὅτε ἐνταῦθα ἐφέτος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπανακάμψαντες εὔρομεν ἐκδεδομένην πρό μηνῶν μονογραφίαν τῆς νήσου, περὶ ἧς τὸν λόγον ποιούμεθα, ὑπὸ συμφοιτητοῦ ἡμῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τοῦ κ. Γαβαλά. Περιγραφὴν τοῦ ναοῦ εὗρίσκει ὁ βουλόμενος εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο (ἐκ σελ. 55 μικροῦ ὀγδόου σχήματος) ἐν σελ. 19 κτλ. Χαίρομεν ἐπὶ τῇ φιλοπονίᾳ ταύτῃ τοῦ καλοῦ Σικινήτου νέου, ἐπιτραπῆναι ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῷ φιλικώτατα ὅτι ἀφ' οὗ ἀπὸ ἐφίλοπότης τὴν μονογραφίαν ταύτην τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ὥφειλε νὰ περισυλλέξῃ π. χ. πάσας τὰς ἐκδεδομένας τε καὶ ἀνεκδότους ἐπιγραφὰς ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ τούτῳ, ὅπως ἔχη ὁ ἀναγνώστης πᾶσαν δυνατὴν πληροφορίαν καὶ νὰ μὴ ἀναγκάζεται ν' ἀναδράμῃ εἰς τὸ Corpus I. G. ἢ

Ἐπειδὴ καὶ νῆσοι ἐν γένει τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὑφίσταντο ἐκάστοτε φοβεράς ἐπιδρομὰς πειρατῶν, οἱ κάτοικοι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ οἱ διοικηταὶ τῶν νήσων ἐφρόντιζον νὰ οἰκοδομῶσι φρούρια ὀχυρά, πύργους, ἐντὸς δὲ τῶν ἐρυμνῶν τειχῶν καὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους, τοῦ λεγομένου *Κάστρου*, ἔκειτο συνήθως ἡ κυριωτέρα συνοικία. Οὕτω καὶ ἐν Σικίνῳ, καθ' ὃ γράφει ὁ κ. Γαβαλάς ἐν τῇ ἄρτι ἐκδοθείσῃ μονογραφίᾳ τῆς νήσου, ἡ κωμόπολις εἰς τὸ μέσον τῆς νήσου καιμένη διήρηται εἰς χωρίον καὶ *κάστρον*, ἐν ᾧ καὶ αἱ κομψότεραι καὶ εὐρύτεραι οἰκίαι.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου κατὰ μὲν τὸν κ. Γαβαλᾶν ἀνέρχεται εἰς 1500 ψυχὰς, κατὰ δὲ τὰς Γεωγραφικὰς τοῦ Σακελλαρίου καὶ Ἀντωνιάδου (ἐκδόσ. 1885) εἰς 700. Συντκασόμεθα βεβαίως τῇ γνώμῃ τοῦ κ. Γαβαλά ὡς ἐντοπίου.

Οἱ Σικινῆται, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ νησιῶται, ὄντες φιλόθρησκοι, κατέβαλον ἐπιμέλειαν περὶ τὴν οἰκοδομὴν ναῶν καὶ εὐκτηρίων καθόλου. Ὁ ὁδοιπορῶν ἐν ταῖς ἐξοχαῖς τῆς Σικίνου, λέγει ὁ τῆς μονογραφίας συντάκτης, ἀνὰ πᾶσαν ἀπόστασιν τετάρτου τῆς ὥρας ἀπαντᾷ καὶ ναόν. Εἶναι δὲ οἱ ναοὶ οὗτοι ιδιόκτητοι μεταβαίνοντες εἰς τὴν κυριότητα τῶν διαδόχων τοῦ κτίστορος, οὐδέποτε πωλούμενοι. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, περιελθὼν πόλεις τινὰς ἐν Θράκῃ καὶ τὸ τοιοῦτον περατηρήσας πολλάκις ἐδικαίωσα τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο αἶσθημα τῶν κατοίκων μεμονωμένης νήσου ἢ πόλεως καὶ παραλίας ἔτι· διότι γυναικες π. χ. μεμονωμέναι ἐν ταῖς συνοικίαις ἢ ἐν τοῖς νησιωτικοῖς βράχοις, ἄλλαι χῆραι, ἄλλαι ἀναμένουσαι τοὺς

C. I. A. καὶ ἀλλαχοῦ, οὐχὶ δὲ ν' ἀρκῆται λέγων (σελ. 25). «Ἐκτὸς τῶν καταχωριζομένων τριῶν (ἐπιγραφῶν) ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι». . . Ἐπίσης ὤφειλε νὰ μνημονεύσῃ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς λεπτομερείας καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πολλῶν ναῶν, παρεκκλησιῶν κτλ. ἀφ' οὗ ἀνὰ πᾶσαν ἀπόστασιν τετάρτου τῆς ὥρας, ὡς λέγει, ἀπαντᾷ τις ἐν ταῖς ἐξοχαῖς τῆς Σικίνου καὶ ναόν. Τοῦτο λέγομεν διότι ἐν τῷ δημοσιευμένῳ σιγγιλίῳ ὅπερ ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς μικρᾶς ἡμῶν ταύτης διατριβῆς, σημειοῦνται τοιαῦτα ὀνόματα ναῶν, καὶ ἱστορία αὐτῶν, ἀγνοῶ δὲ ἐγώ τε ὁ γράφων καὶ ὁ ἐπισεικὴς ἀναγνώστης τῶν γραμμῶν τούτων, εἴαν τοῦλάχιστον διατηροῦνται ἢ σώζονται ἐρείπια αὐτῶν κτλ. Ὁφείλε προσέτι ἔχων μάλιστα ὑπ' ὄψει τὸν τρόπον τοῦ ἀρίστου νησιογράφου κ. Α. Μηλιαράκη νὰ παραθέσῃ καὶ τὰ ἐπώνυμα τῶν δημοτῶν τῆς νήσου ἐν τέλει τῆς μονογραφίας αὐτοῦ ταύτης, διότι καὶ ἡ γνώσις ταύτων ἀπητεῖτο, ὡς καταφαίνεται ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ πλήρη ἱστορίαν δύο οἰκογενειῶν, εἰ καὶ αὗται Πάριαι, ἔχοντος σιγγιλίου. Τέλος ὀφείλομεν νὰ σημειωσώμεθα ἐνταῦθα ἕνεκα τῶν μὴ εἰδόντων τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν, ὅτι ἡ εἰς τὸ γλωσσάριον τῆς νήσου ἀπαντῶσα λέξις ταμαχιάρης (ὡς γράφει αὐτὴν ὁ φιλόπονος νέος, ἐν σελ. 53) = φιλάργυρος εἶναι τουρκικὴ ταμακχιάρ καὶ σημαίνει τὸν ζητοῦντα πλεον ἔχειν, καὶ οὐχὶ ἄλλη τις. Παρὰ πολλοῖς μάλιστα γίνεται χρῆσις τοῦ πρώτου συνθετικοῦ μέρους τῆς λέξεως, τοῦ ταμάχ, λέγουσιν π. χ. τὸ ταμάχισον (= ἡ πλεονεξία σου, ἢ πρὸς τὸ πλεονεκτεῖν κλίσις σου) εἶναι πολὺ κτλ.

ἐν ἀλλοδαπῇ ἐμπορίᾳς ἕνεκα ἢ ἄλλης ἐργασίας συζύγους αὐτῶν, νηυτικούς μάλιστα, ὡς ἐν Αἴνῳ, ἐκτὸς τῶν οἰκιακῶν ἔργων περισπῶνται καὶ τυρβάζουσι μόνον περὶ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν τῆς θρησκείας. Αὐταὶ αὐταὶ αἱ πανηγύρεις αἱ πρὸς ἀναψυχὴν καὶ τέρψιν γινόμεναι καθ' ὠρισμένους ἐορτασίμους ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ συνδέονται πάντοτε πρὸς μίαν θρησκευτικὴν τελετὴν, π. χ. μνήμην ἐνὸς ἁγίου, ἐνὸς μάρτυρος, οὕσαν ἀντικείμενον ἰδίᾳ εὐλαθείᾳ δι' ἰδιάζουσάν τινα χάριν, ἢ διότι εἶναι ἴδιος προστατῆς ἀσθενείας τινὸς κτλ. ἢ ἁγία, ἢ ὁ γερασιρόμενος ἅγιος.

Ἐν τῇ νήσῳ, κατὰ τὸν τῆς μονογραφίας συντάκτην κ. Γαβαλᾶν, ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Κέστρου κεῖται ναὸς Βυζαντιακοῦ ρυθμοῦ ὁ τοῦ Σταυροῦ, ὁ καὶ ἐνοριακός. Ἐν τῷ χωρίῳ ἐνοριακὸς ναὸς εἶναι ὁ τοῦ ἁγίου Βασιλείου ὁ ναῖσκος τῆς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἢ κατὰ τὸ ἤδη ὑφ' ἡμῶν δημοσιευόμενον ἀνέκδοτον σιγίλλιον τῆς Χρυσοπηγῆς, ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἀπέχων τῆς κωμοπόλεως πλεον ἢ δύο ὥρας, καὶ ὁ τῆς Ἐπισκοπῆς, τὸ προαύλιον τοῦ ὁποίου χρησιμεύει κατὰ τὴν πανηγυριν, τελουμένην ἴσως τῇ 15 Αὐγούστου, ὡς αἶθουσα τοῦ χοροῦ διὰ τοὺς πανηγυρίζοντας.

Περὶ τῆς μονῆς τῆς Ζωοδόχου πηγῆς, εἰς ἣν τὸ σιγίλλιον ἀναφέρεται, μεταφέρομεν αὐτολεξεί τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Γαβαλᾶ γραφέντα ἕνεκα τῶν πολλῶν ἀναγνωστῶν τοῦ *Παρνασσού*.

«Ἡ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐν ἣ ἑμόναζον γυναῖκες, ἤδη διαλελυμένη, εὐρίσκεται εἰς θέσιν ὑψηλὴν ἄνωθεν τοῦ βουνίου· εἶναι περιβεβλημένη δι' ἰσχυρῶν τειχῶν ἐκ πασῶν τῶν πλευρῶν πλήν τῆς βορείου, ἥτις διὰ τὸ ἀπόκρημνον αὐτῆς εἶναι ἀπρόσβλητος. Ἡ θύρα κεῖται ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ τείχους καὶ εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου, ὅπερ καλύπτει σιδηροῦν ἔλασμα· ἄνωθεν τῆς θύρας ὑπάρχει ἐπιμήκης ὀχετὸς, δι' οὗ προσέβαλλον τὸν τολμήσοντα νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν θύραν ἵνα βιάσῃ αὐτήν, διότι ἡ μονὴ ἐχρησίμευε καὶ ὡς φρούριον κατὰ τὰς πειρατικὰς ἐπιδρομὰς. Ἐν τοῖς τείχεσιν ὑπάρχουσι σκοπευτικαὶ θυρίδες. Τὰ κελλία ἤδη ἡρειπωμένα, εὐρίσκονται κατὰ τὸν νότιον καὶ ἀνατολικὸν τοῖχον, ὀλίγα δὲ καὶ κατὰ τὸν βόρειον, διὰ τὸ σφόδρα ἀπόκρημνον τῆς πλευρᾶς ταύτης φρικτῶς κλινούσης πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὅλης μονῆς κεῖται ὁ μικρὸς αὐτῆς ναὸς βυζαντιακοῦ ρυθμοῦ. Ἐντὺς τῆς μονῆς εὐρίσκοντο κλίθανοι, δεξαμεναὶ καὶ πάντα τὰ χρειώδη. Τὸ προαύλιον τῆς μονῆς εἶναι εὐρὺ καὶ παρέχει θέαμα εὐάρεστον διότι ἐκ τοῦ βορείου μέρους ἔνθα ὁ τοῖχος εἶναι χθαμαλὸς φαίνονται αἱ ἀπέναντι νῆσοι Σίφνος, Πάρος, Νάξος κτλ. καὶ κάτωθεν ἀμέσως ἡ ἠχήμεσσα θάλασσα πλήττουσα τὰς βραχώδεις παραλίας τῆς Σικίνου. Αἱ εἰκόνες τῆς μονῆς δὲν εἶναι ἀρχαῖαι, ἐξ οὗ εἰκάζομεν ὅτι καὶ ἡ μονὴ δὲν ἐκτίσθη πρὸ πολλῶν αἰώνων, διότι οὔτε ἐγγράφος ἱστορία αὐτῆς ὑπάρχει οὔτε παράδοσις, πότε ἐκτίσθη. Εἰκὼν ἀξία λόγου ὅλη ἀργυρᾷ μεγάλου μεγέθους ὁμώνυμος τῇ μονῇ ὑπῆρχε μετενεχθεῖσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου Ἀγίου Βασιλείου. . . . Τὰ κτήματα ἅτινα ἀνήκον τῇ μονῇ, καὶ ἅτινα ἦσαν τὰ κρείττω τῆς νήσου ἐξεποιήθησαν, καὶ ἤδη κέκτονται ταῦτα ἰδιῶται, ἐξαιρέσει ὀλίγων, ἅτινα ἐνοικιάζονται».

Ἱστορίαν ὅλην ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ ἀναγινώσκων τὸ κάτωθι σιγίλλιον περὶ

τοῦ σταυροπηγιακοῦ καὶ πατριαρχικοῦ τούτου γυναικείου μοναστηρίου, τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπερβίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τιμωμένου, καὶ ἐπιλεγομένου τῆς Χρυσοπηγῆς, γεγόμενον τῷ νοεμβρίῳ τοῦ 1805 ἐπὶ πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ ἀπὸ Νικαίας.¹ Ἐκ τοῦ σιγίλλiou πληροφοροῦμεθα ὅτι πρὸ τοῦ 1700 τὸ μοναστήριον τοῦτο ὑφίστατο, καὶ ὅτι τὸ ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ κατὰ τὸ χωρίον Λεύκαι² μονῶδιον Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τὸ ἐπιεκλημένον τοῦ Ἀπάτου³ ἀνετέθη τῷ 1705 εἰς τὸ ἐν Σικίνῳ τοῦτο γυναικεῖον μοναστήριον τῆς Χρυσοπηγῆς. Τὸ ἐν Πάρῳ τοῦτο μοναστήριον Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἶναι κατὰ τὰς πληροφορίες, ἃς ἐχορήγησέ μοι φοιτητῆς ἐκ Πάρου ὁ κ. Κουτρέλης, νῦν ἰδιοκτησίᾳ ἐνὸς ἀπογόνου τῆς ἰδρυσάσης οἰκογενείας τῶν Κηλοπλάστων, Καλοπλάστου καὶ τούτου ἐπωνυμουμένου. Ὡς αὐτὸς σῶζεται τὸ ἐπίθετον τῆς ἐν τῷ σιγίλλῳ μνημονευμένης ἐπίσης δικιούχου ἐπὶ τοῦ μοναστηρίου τούτου οἰκογενείας τῶν Γαμελιάριδων ἐν τῷ χωρίῳ Λεύκαις καὶ ἐν Τσιπιδοῖς μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι λέγεται οἰκογένεια Γεμελιάριδων, οὐχὶ Γαμελιάριδων.

Τὸ ἤδη εἰς φῶς φερόμενον σιγίλλιον ἔχει ὥδε :

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Πρὸς τὰ πρεσβηγυνῇ καὶ καλῶς γεγονότα καὶ Θεοφιλῶς κατὰ καιροὺς ἐκτελούμενα τῶν πραγμάτων ἀφορῶσι καὶ τούτων μάλιστα, ὅσα εἰς ἐκκλησιαστικὰ δίκαια ἀναφέρονται καὶ εἰς ψυχικὴν σωτηρίαν καὶ χιῶνιον μνημόσυνον δευτέρας ἐπισυστάσεις καὶ ἐπινοεῖν καὶ ἐπιχορηγεῖν τοῖς ἀρχαίοις οὐκ ἀπ᾽ ἄλλου ἀλλὰ προσοφειλόμενον ἔργον τοῦ κατὰ καιροὺς ἐμπειπιστευμένους τοῖς πνευματικοῖς οἱακῆς τοῦ παγκοίνου τούτου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ εἰς λυσιτέλειαν τῶν ἱερῶν καταγωγῶν τῶν τὴν ἀναφορὰν καὶ σχέσιν ἔχοντων πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας περιωπὴν καὶ μεγαλειότητα διὰ σταυροπηγιακῆς ἀξίης καὶ χάριτος ἀποδεικτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς γράμμασι κατοχυροῦσθαι καὶ κατασφραλίσσθαι μάλα καλῶς εἴθισται εἰς διηνεκὴ καὶ μόνιμον αὐτῶν ἐνέργειαν

¹ Καλλίνικος ὁ τὸν Νεόφυτον διαδεξάμενος ὁ ἀπὸ Νικαίας, πρότερον Ἀδριανουπόλεως δις ἐπατριάρχησεν α) ἀπὸ τοῦ 1801 — Σεπτεμβρίου 1806. Ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ μετὰ τῶν Μουρουζῶν ὠφέλησε τὸ ἔθνος καὶ τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας τὰ μέγιστα ἐκράτυνεν. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ Μ. τοῦ Γένους Σχολὴ μετηνέχθη ἐκ Φαναρίου εἰς Κουρούτσασι. Ὅρα τὰ ἐπ' ἐμοῦ γραφέντα ἐν « Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ » Περ. Β', 1885 Τεύχ. Θ' σελ. 412—417 καὶ Τεύχ. Ι' 449—452 καὶ β) ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1808—1809.

² Χωρίον Λεύκαι, ἐν τῇ δῆμῳ Ὑρίας τῆς Πάρου, ἐπὶ ὑψώματος.

³ Ἐκ τοποθεσίας ὑψηλῆς ἐν Λεύκαις Ἀπάτης, ὡς εἶπόν μοι.

καὶ ἀπόδειξιν. Τὰ γὰρ γραφῆς μὴ τετυχηκότα, μηδὲ ἐγγράφως ἐνσημανθέντα τῷ πανδαμάτορι χρόνῳ ἀλίσκεται καὶ ῥαδίως διαφεύγει τὴν τῶν ἀνθρώπων μνήμην καὶ οὐδὲ τὸ νόμιμον ἔχειν ὅλως δύναται, ἀλλὰ λήθης βυθοῖς πρᾶπτεται, καὶ ἐξίτηλα γίνεται. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὸ ἐν τῇ νήσῳ Σικήνῳ¹ κείμενον ἱερὸν καὶ σεβάσμιον γυναικεῖον μοναστήριον τὸ σεμνυνόμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐπιλεγόμενον τῆς Χρυσοπηγῆς ὑπάρχει ἀνέκαθεν πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ ἀξίᾳ καὶ χάριτι τιμημένον, ὑπακείμενον τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ τε καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ διὰ πατριαρχικῶν καὶ σταυροπηγιακῶν σιγίλλιωδῶν γραμμάτων, παρὰ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ μοναζουσῶν, προσεκομίσθησαν ἤδη ἐνώπιον τῆς ἡμῶν μετρίότητος συνοδικῶς προκαθημένης παλαιγενῆ ἐκκλησιαστικὰ γράμματα ἐκδοθέντα τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Σεραφεῖμ² κατὰ τὸ παρεληλυθὸς αἴφθ' σωτήριον ἔτος ἰνδικτιῶνος ἡ' περιέχον ὅτι παπᾶ Ζαχαρίας τις Γεράλδης τοῦπίκλην ἐκ τῆς αὐτῆς νήσου Σικήνου ἔχων ἐκείσε ἰδίαν κτιτορικὴν ἐκκλησίαν σεμνυνομένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ λεγομένην τῆς Θεοσκεπάστου, αὐθαιρέτῳ βουλῇ ἀνέθετο αὐτῷ τῷ ἱερῷ καὶ σεβασμίῳ ἡμετέρῳ πατριαρχικῷ καὶ σταυροπηγιακῷ γυναικεῖῳ μονυδρίῳ τῆς Χρυσοπηγῆς, καὶ ταύτην ἀναθέμενος ἀφίερωσε καὶ τὰ περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον κείμενα ὑποστατικὰ αὐτοῦ πράγματα, ἐν κελλάκιον δηλονότι, ἓνα κῆπον, ἓνα ἀγρόν, ἓν ἀμπέλιον, καὶ ἄλλα τινὰ περιεχόμενα ῥητῶς καὶ κατ' εἶδος εἰς τὸ ὅπερ πεποίηκεν ἰδιοχείρως ἐκεῖ κατὰ τόπον ἐμμάρτυρον γράμμα ἐπὶ τῷ δεσμένειν ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα αὐτοῦ τοῦ μονυδρίου εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Προσενεφανίσθη δὲ καὶ ἕτερον γράμματος ἐκκλησιαστικοῦ ἴσον μνημονεῦον τοῦ εἰρημένου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος καὶ διαλαμβάνον ὅτι ἱερομόναχος τις Διονύσιος τοῦνομα Γεράλδης τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῆς αὐτῆς νήσου Σικήνου ὁρμώμε-

¹ Διετηρήσαμεν τὴν ἐσφαλμένην ταύτην γραφὴν, ἣν φέρει τὸ χειρόγραφον. Ἴδε ἀνωτέρω ἐν προλόγου σημειώσει.

² Σεραφεῖμ ὁ Β', ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως, Ἡπειρώτης, ἐπατριάρχησεν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1757—1760, προσεβίβασε δὲ τότε κατὰ τὸν ἰούλιον τοῦ 1757 εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως τὴν Διδυμοτείχου Αὐξέντιον. Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ 1453 μ. Χ. σειρᾶς τῶν μητροπολιτῶν Φιλιππουπόλεως ἄλλοτέ μοι γενήσεται λόγος. Φέρω ἤδη εἰς φῶς ἐνταῦθα ὅτι ὁ πατριάρχης Σεραφεῖμ ὁ Β' ἐξελέγη Φιλιππουπόλεως ἱερομόναχος ὢν ἐν ἔτει 1746 ἐπὶ πατριάρχου Παΐσιου κατὰ ὁκτώβριον ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Θεοκλήτου, τῶν κανονικῶν ψήφων τεθεισῶν ἐν τῷ ναῷ ἔξω τοῦ Κυνηγοῦ (Κ. Π.) τοῦ ἀγίου Ἰωάννου. Ὁ Σεραφεῖμ πατριαρχήσας ἀνεδείχθη προστάτης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐπὶ τούτου προσκληθεὶς ὁ πολὺς Εὐγένιος ὁ Βούλγαρης ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ. Ὁρα Σάθα Μ. Βιβλ. Τόμ. Β'. σελ. 224, πρὸς Μελετίου Ἐκκλ. Ἱστορ. Τόμ. Δ'. σελ. 88. κ. λ.

νος ἔχων καὶ αὐτὸς μοναστήριον κτιτορικόν, θείῳ ζήλῳ ἐμφορηθεὶς, ἀφιερώσατο πρὸς αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸν σιγίλλιδες ἐν μεμβράναις γράμμα ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἐν μακκρίᾳ τῇ λήξει γενομένου πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως κϋρ Γερασίμου¹ ἐκδοθέν κατὰ τὸ ἀφ' ἡδ' σωτήριον ἔτος ἐν μηνὶ μαρτίῳ ἐπινεμήσεως β' ἐπικυρωθέν ὑστερον καὶ παρὰ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατριάρχου πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χρῶ τῷ Θῷ ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κϋρ Γρηγορίου² περιέχον καὶ τοῦτο ὅτι ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ κατὰ τὸ χωρίον *Λεῦκαι* λεγόμενον ἱερὸν ἀνηγέρθη μονύδριον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐπιλεγόμενον δὲ τοῦ Ἀπάτου. Περὶ τούτου οὖν καλογραία τις Θεονύμφη τοῦνομα καὶ ἐκκλησιάρχισσα τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Σικίνῳ ῥηθέντος ἱεροῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ σταυροπηγιακοῦ γυναικείου μοναστηρίου τῆς Χρυσοπηγῆς, καὶ Γαβριήλ τις ἐκ Πάρου, τῷ γένει Καλόπλαστος ἡγούμενος τοῦ ῥηθέντος μοναστηρίου τοῦ Ἀπάτου ἀμφισβητοῦντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐκάτεροι ὅλου ἐκείνου τοῦ μοναστηρίου ἀντιποιοῦμενοι ἐνεφάνισαν τηνικαῦτα ἀμφοτέροι γράμματα πατριαρχικά τε καὶ συνοδικὰ σιγίλλια καὶ ἄλλα τὰ μὲν τῷ μοναστηρίῳ ἐκείνῃ τῆς Θεονύμφης, τὰ δὲ τῷ ῥηθέντι Γαβριήλ ἐπικυροῦντα τὰ δίκαια καὶ τὴν κτῆσιν τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου· ἡ μὲν γὰρ Θεονύμφη ἐνεφάνισεν ἔσπονδα τῆς Πάρου διαθήκης ἐν ἔτει αχπὴ ἰανουαρίου ζ', ἐν ᾧ περιέχεται ὅτι Ἀνδριάνα τις μετονομασθεῖσα ὑστερον Ἀθανασία μοναχὴ εἰς τὸ ῥηθέν μοναστήριον τοῦ Ἀπάτου ὡς ἴδιον ἐαυτῆς ἀναθεμένη, ὅσα τε παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς περὶ ἔλκευε πράγματα, καὶ ὅσα ἴδια ἐαυτῆς διορίζεται καὶ καταλείπει εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τῶν τότε δύο ἐαυτῆς ἀνεψιῶν τοῦ τε χωρεπισκόπου παπᾶ Ἰωάννου Γαμελιάρη, καὶ τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου Καλοπλάστου, ἐφ' ᾧ περιέρχεσθαι τὴν

¹ Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Δέρκων ἐπατριάρχησεν ἀπὸ μαρτίου τοῦ 1794—19 ἀπριλίου 1797, ὅτε διεδέξατο αὐτὸν ὁ ἀοίδιμος Γρηγόριος ὁ Ε' ὁ ἀπὸ Σμύρνης, ὢν ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τούτου συνοδικός. Ὁ Γεράσιμος προέστη τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐχρημάτισε μητροπολίτης Βιζύης, εἶτα τῆς Νικομηδείας μετατεθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Δέρκων τῇ 26 μαρτίου τοῦ 1791 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος Ἀνανίου.

² Ἀ' πατριαρχία τοῦ Γρηγορίου ἀπὸ 1 μαΐου 1797—δεκεμβρίου 1798. Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Γρηγορίου ὅστις λέγει ἀνέκδοτον συνοδικὸν γράμμα στελλόμενον πρὸς τὸν ἐν Πατρὶν οὐχὶ δ' ἐν Ἀθῶν, ὡς ἐσφαλμένως γράφεται καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἐν σελ. 159 τῆς Β' ἐκδ. τοῦ Π. Κ. τοῦ Μαθᾶ, (κατὰ διορθώσιν ἣν τῷ σεβαστῷ μοι κ. Ι. Σακελλίῳ ὀφείλω) Νεόφυτον τὸν ἀπὸ Μαρωνείας « . . . μὴ δὲν τῶν ἀνωτέρω φυλάξας καὶ ἐνεργήσας ἐπεχείρησε τολμήμασι καὶ κινήμασι, δι' ὧν ἀφηρέθη ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἐμνιγίε τι κατὰ πάντα . . . » ἀνέρχεται τὸ β' τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Νεόφυτος ὁ Ζ'.

Ὁ Γρηγόριος, ὡς γνωστὸν, ἐπατριάρχησε τρίς.

κτητὴν καὶ διοίκησιν τοῦ μοναστηρίου τούτου ἐπίσης εἰς τοὺς ἀξιώτε-
ρους τῶν δύο τούτων γενῶν Καλοπλάστου καὶ Γαμελιάρδων. Ταῦτα ἐκ
τοῦ ῥηθέντος ἔτους τῆς δικθήκης ἐγνώσθησαν τηνικαῦτα τῇ Ἐκκλησίᾳ.
Προσέθηκε δὲ ἡ ῥηθεῖσα Θεονύμφη διηγηθεῖσα ὅτι ὁ ῥηθεὶς χωρεπίσκοπος
παπᾶ Ἰωάννης Γαμελιάρης ἐγέννησεν υἱὸν παπᾶ Βασίλειον, αὐτὸς δὲ Πέ-
τρον, καὶ ὁ Πέτρος τὸν ἕτερον Βασίλειον Γαμελιάρην, ὅστις κατὰ τὸ
ἄψοε' σωτήριον ἔτος κατὰ μῆνα δεκέμβριον μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Κα-
λίδζης ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ διατρίβων εὐλαβεῖα φερόμενος πρὸς τὸ ῥηθὲν ἐν
Σικήνῳ ἱερὸν μοναστήριον τῆς Χρυσοπηγῆς ἀνέθηκε τὸ κληρονομικὸν αὐ-
τοῦ μοναστήριον τοῦ Ἀπάτου μετὰ πάντων τῶν πραγμάτων καὶ κτημά-
των καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, προσδιορισάμενος ὅπως ἦν τις ποτὲ ἐκ τοῦ
γένους αὐτοῦ ἱερωθῇ καὶ ἄξιος ἀναφανῇ, ἐκεῖνος προχειριζόμενος ἀποκα-
θίσταται ἡγούμενος ἐν αὐτῷ, οὐ μὴν δὲ ὡς κτίτωρ, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τῶν
μοναζουσῶν, ἐφ' οἷς καὶ πρέστησεν ἡ ῥηθεῖσα Θεονύμφη καὶ τὸ ἀφιερω-
τικὸν περὶ τούτου γράμμα κατησφαλισμένον ταῖς σφραγῖσι καὶ ὑπογρα-
φαῖς τῆς τε Καλίδζης γυναικὸς τοῦ Πέτρου Γαμελιάρη, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐ-
τῆς Βασίλη Γαμελιάρη, καὶ ἐπιβεβαιωμένον παρὰ τοῦ μακαρίτου Γρηγο-
ρίου μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας καὶ μαρτυρικαῖς ὑπογραφαῖς πολλῶν
ἀξιοπίστων ἐν Βουκουρεστίῳ ἀρχόντων καὶ πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγίλ-
λιον ἐκδεδωμένον ἐπὶ πατριαρχεύοντος τοῦ ἀειδύμου κυροῦ Σωφρονίου¹ ἐν
ἔτει αὔστ'. κατὰ μῆνα Μάιον ἐπικυροῦν τὴν τοῦ μοναστηρίου Ἀπάτου
ἀφιέρωσιν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Χρυσοπηγῆς, καὶ τῆς σταυροπηγιακῆς
καὶ αὐτὸ κατ' ἐκεῖνο ἀξιοῦν τιμῆς, προσέτι καὶ ἐν γράμμα γεγραμμένον
τῇ κη'. Ἰανουαρίου τοῦ αὔστ' ὑπογεγραμμένον παρὰ τε τοῦ ῥηθέντος
ἱερομονάχου Γαβριὴλ ἡγουμένου Καλοπλάστου, καὶ τῆς ῥηθείσης Θεονύμ-
φης ἐκκλησιαρχίσσης, καὶ κατησφαλισμένον μαρτυρικαῖς ὑπογραφαῖς τῶν
πρεσβεθέντων, καὶ τῇ ἐπιβεβαιώσει τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου. Παι-
ροναξίας ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου παντὸς Αἰγαίου Πελάγους συναδελ-
φοῦ ἡμῶν ἀγαπητοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ Νεοφύτου, καὶ τοῦ τότε ἐκεῖ
παρευρεθέντος ἱερωτάτου μητροπολίτου Εὐρίπου, ἐν ᾧ ἀμφοτέρω τῶν μέρη
φρίνεται συνταθειμένα καὶ διαλλαγέντα ἦτε ῥηθεῖσα Θεονύμφη, καὶ ὁ Γα-
βριὴλ Καλοπλάστος ἐπὶ συμφωνίᾳ ὅπως τὸ μὲν ῥηθὲν μοναστήριον τοῦ
Ἀπάτου μένον ἀφιερωμένον εἰς τὸ τῆς Χρυσοπηγῆς ἀποπληροῖ κατ' ἔτος
πρὸς ἐκεῖνο λόγῳ ὑποταγῆς ἀνὰ δέκα γρόσις, ὁ δ' ἐν αὐτῷ ἡγούμενος Γα-
βριὴλ Καλοπλάστος μένη ἐπὶ τῆς ἡγουμενικῆς ταύτης προστασίας ἐφ' ὅ-
ρου ζωῆς αὐτοῦ, μετὰ θάνατον δὲ τούτου, ὅταν εὕρισκεται ἐκ τοῦ γένους,

¹ Σωφρόνιος ὁ ἀπὸ Ἱεροσολύμων 1774 — 1880. Ὁ τάφος αὐτοῦ ἐν τῷ κατὰ
τὸ Ἀρναούτκιον τοῦ Βασπόρου (Κων/πόλεως) ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν εὕρισκε-
ται, ὡς καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν ἀμέσως πατριαρχήσαντος Γαβριὴλ, τοῦ ἀπὸ Παλαιῶν
Πατρῶν.

ἢ τῶν Γαμελιάριδων, ἢ τῶν Καλοπλάστων ἄξιος, ἐκεῖνος ἀποδείκνυται ἡγούμενος, ὅτε γε μὴν ἐκλίπη ὁ ἄξιος τῶν δύο τούτων γενῶν τότε αἱ μονάζουσαι τοῦ μοναστηρίου τῆς Χρυσοπηγῆς ἀποδεικνύουσιν ἡγούμενον τοῦ Ἀπάτου, ὃν ἂν βούλωνται. Ταῦτα μὲν δὴ ἐμφανίζουσα καὶ προβλλομένη ἡ ῥηθεῖσα Θεονύμφη περιεῖλε τὴν ἐξουσίαν τοῦ μοναστηρίου τούτου ὡς ἀφιερώματος εἰς τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τῆς Χρυσοπηγῆς· ὁ δ' αὖ ῥηθεὶς Γαβριὴλ Καλόπλαστος, διηγούμενος περὶ μοναστηρίου τούτου τοῦ Ἀπάτου ἔλεγεν ὅτι ὁ ποτὲ Γρηγόριος Καλόπλαστος ἐν ἔτει αἰφιδ' Ἰανουαρίου α' διὰ διαθήκης ἐνυπογράφου κατέλιπε τὸ μοναστήριον τοῦτο εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γρηγόριον Καλόπλαστον καὶ παρ' ἐκείνου περιῆλθεν εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βαρθολομαῖον, ἀφ' οὗ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἡγουμενεύοντα Γαβριὴλ Καλόπλαστον ἐκλιπούσης ἐκ πρώτης ἀρχῆς τῆς εἰς τοὺς Γαμελιάριδες διαδοχῆς τοῦ μοναστηρίου τούτου, ἅμα δὲ ἐνεφάνισε καὶ πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα ἐκδοδόμενον ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Προκοπίου¹ ἀκυροῦν μὲν τὴν τοῦ Ἀπάτου εἰς τὴν τῆς Χρυσοπηγῆς ἀφιέρωσιν ὡς μὴ παρὰ τελείου καὶ μόνου κληρονόμου γεγεννημένην, ἐπικυροῦν δὲ τὴν διαδοχὴν τούτου εἰς τὸ τῶν Καλοπλάστων γένος, ὡς ἀπάτη χρησαμένων τῶν Γαμελιάριδων καὶ δύο ἐπιτοπίους ἀναφορὰς ὑπερμαρτυρούσας τοῦ ῥηθέντος Καλοπλάστου Γαβριὴλ καὶ τὰ δίκαια αὐτῷ προσνεμούσας. Ταύταις οὖν καὶ αὐτὸς ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπερειδόμενος ἑαυτοῦ εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀπάτου διετείνετο καὶ οὕτω διασπαράζει μονουχὶ τὸ ῥηθὲν ἱερὸν μοναστήριον ἐπεχείρουν τὰ μέρη ἀμφοτέρω, ἐπὶ πολὺ γε μὴν καὶ ἀκριβῶς τῆς δίκης ταύτης βασανισθείσης ἐκκλησιαστικῶς, ἀπεδείχθη κεφάλαιον τοῦτο ἐξ ἀπάντων ὑπολειπόμενον, ὅτι τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τοῦ Ἀπάτου ὅλον μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ νομίμως ἀνατεθειμένον ἐστὶν εἰς τὸ εἰρημένον τῆς Χρυσοπηγῆς μοναστήριον, πρῶτον μὲν γὰρ ἀφιέρωται παρὰ τῶν Γαμελιάριδων ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ, εἶτα δὲ καὶ παρὰ τῶν Καλοπλάστων κατὰ τόπον ἐγγράφως τε καὶ ἐμμερτύρως τὰ τῆς ἀφιερώσεως ἐπικεκύρωται κατὰ τὰ εἰρημένα γράμματα, ὥστε παρ' ἀμφοτέρων τῶν κληρονόμων ἀφιέρωσις παρὰ πᾶσιν ἂν ὁμολογηθεῖται δίκαια τε καὶ νόμιμος, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ ἡγουμενεύων Καλόπλαστος Γαβριὴλ, εἰ μὲν ἐνέμενε τοῖς ὑπεσχημένοις διὰ γραμμάτων, διέμεινεν ἂν καὶ ἡγουμενεύων. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεφάνη δίκαιος κινῶν, καὶ παραβαίνων τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ, ἀπεφάνθη συνοδικῶς ἀπελαθῆναι αὐτὸν τῆς ἡγουμενείας ἐκ τοῦ παραιτίου καὶ ἀκυρωθῆναι

¹ Προκόπιος δ' ἀπὸ Σμύρνης ἐπατριάρχησεν οὐχὶ ἀπὸ τοῦ 1784, ὡς ἐσφαλμένως φέρεται παρὰ τοῦ Μαθᾶ Π. Κ. (σελ. 159) ἀλλ' ἀπὸ τοῦ αὐγούστου τοῦ 1785 — 1789, ὅτε τὸ πρῶτον ἀνέρχεται τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐκ τοῦ Μαρωνείας Νεόφυτος. Ὅρα καὶ σημειώσιν μου ἐν Ἑβδομάδος φύλ. 89.

λόγῳ δικαίῳ τὸ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κυροῦ Προκοπίου ἐκδοθὲν σιγίλλιον, ὡς κατὰ ἀπάτην ληρθέν, καὶ ἐπικυρωθῆναι τὸ ἐπὶ τοῦ ἀοιδίου Σωφρονίου. Ταῦτα περιέχει τὸ ῥηθὲν ἐκκλησιαστικὸν σιγίλλιον τοῦ ἀοιδίου πατριαρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Γερμανίου ἐπικυρωθὲν ὕστερον, ὡς διείληπται, καὶ παρὰ τοῦ κυροῦ Γρηγορίου. Εἰς ἐμπέδωσιν γοῦν τούτου, καὶ τῶν λοιπῶν προσδηγενῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων τῶν ἀποδεικνυόντων τὰ δίκαια τοῦ ἱεροῦ τούτου γυναικείου μοναστηρίου τῆς Χρυσοπηγῆς, καὶ τὰς γενομένας κατὰ καιροὺς εἰς αὐτὸ ἀφιερώσεις, ἐδεήθησαν κοινῶς τε καὶ ἐνθέρμως αἱ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι ἐκδοθῆναι καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγίλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα εἰς ἐναργῆ ἀπόδειξιν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, καὶ ἀσφάλειαν καὶ κίωνίαν, ὡς εἶπεῖν, διαμονήν. Καὶ ὃν εὐμενῶς προσηκάρμενοι τὰς θερμὰς αὐτῶν αἰτήσεις, ὡς εὐλόγους καὶ τοῦ δικαίου ἐχομένας γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερατάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ εἰρημένον ἀνδρῶν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγικὸν μοναστήριον τὸ ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ κατὰ τὸ χωρίον *Λεῦκαι* τὸ τιμώμενον μὲν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐπιλεγόμενον δὲ τοῦ Ἀπάτου μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ Σικήνῳ ἐκκλησία τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Θεοσκεπάστου μεθ' ὅλων τῶν κειμένων ὑποστατικῶν αὐτῆς καὶ πραγμάτων, ὡς ἀνωτέρῳ διείληπται, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τε ἤδη ὄντων, καὶ εἰσέπειτα προσγενησομένων ἂν κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ὑπάρχωσι καὶ λέγονται καὶ παρὰ πάντων γινώσκονται ἀνατεθειμένα καὶ ἀφιερωμένα εἰς τὸ ἐν Σικήνῳ ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Χρυσοπηγῆς ἀνακαιρέτως καὶ ἀνασπαστάτως εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα. Τοῦ δὲ σιγιλλίου τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ κυροῦ Προκοπίου ἐκδοθέντος ἀκύρου μένοντος, ὡς ἀνισχύρου, τοῦντεῦθεν μηδεὶς μήτε τῶν Καλοπλάστων, μήτε τῶν Ἰαμελιάριδων μήτε ἄλλος τις ἔχῃ ἐξουσίαν τινὰ ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἀπάτου, μήτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν τῇ Σικήνῳ τῆς Θεοσκεπάστου, μήτε ἐν τοῖς κτήμασι καὶ πράγμασιν αὐτῶν κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἀλλὰ πάντων διαμενόντων μεμκρυσμένων μένωσι τό τε μοναστήριον τοῦ Ἀπάτου, καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Θεοσκεπάστου· πάντα ἐλεύθερα καὶ προσήλωμένα τῷ ρηθέντι γυναικείῳ μοναστηρίῳ τῆς Χρυσοπηγῆς καὶ παρὰ τῶν ἐν αὐτῷ μονάζουσῶν διοικούμενα, καὶ δεσποζόμενα παρ' αὐτῶν, ἐξαπαστελλομένου καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἐν αὐτῷ ἡγουμένου καὶ διοριζομένου ἐν αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Θεοσκεπάστου, μηδενὸς ἄλλου τολμῶντος ἐνοχλῆσαι αὐταῖς ἢ ἐπηρεάσαι καὶ ὅλως ἐπιμίγνυσθαι τῇ ἐξουσίᾳ καὶ διοικήσει αὐτῶν περὶ τὰ κτήματα

καὶ ἀφιερώματα τοῦ γυναικείου αὐτῶν μοναστηρίου. Ὅστις δὲ μικρὸς ἢ μέγας ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς τολμήσῃ κακοβούλως ἐνατρέψαι ὑποσυντῶν τὰ ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἀποφυνθέντα, καὶ ἐνοχλῆσαι κατὰ τι καὶ ἐπηρεάσαι τὰς ἐν αὐτῷ μοναζούσας ἢ βλάβην καὶ ζημίαν μέχρι κεραίας ἐπινεγκεῖν, ἢ ἐπιχειρήσῃ ἀσυνειδήτως ἀποσπάσαι τι τῶν ἀφιερωθέντων εἰς αὐτὸ τὸ γυναικεῖον μοναστήριον, οἱ τοιοῦτοι ὑποῖσι καὶ ἂν ᾧσιν, ὡς οἱ λάδικοι καὶ ἱερόσυλοι, ἀφωρισμένοι ὑπάρχωσι παρὰ τῆς Παναγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου μακαρίας Τριάδος τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτοι καὶ τυμπανιαῖοι, καὶ πάσαις ταῖς πατριαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνοι καὶ ἐνοχοὶ τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδιχοι. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται καὶ ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς. Ὁθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἐνδειξὴν καὶ διηγετικὴ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγίλλωδες ἐν μεμβράναις γράμμα καταστρωθὲν καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ἐδόθη δὲ εἰς τὸ ῥηθὲν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακὸν γυναικεῖον μοναστήριον τῆς Χρυσουπηγῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πέμπτῳ κατὰ μῆνα νοέμβριον.

ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ὁ Καισαρείας Φιλόθεος † ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, † ὁ Δέρκων Γρηγόριος, † ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος † ὁ Προύσης Ἀνθίμος † ὁ Βεβρύδας Χρύσανθος † ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Μακάριος † ὁ Μιτυλήνης Ἱερεμίας † ὁ Ἀγγύρας (sic) Ἰωαννίκιος † ὁ Προϊλάβου Παρθένιος † ὁ Δημητριάδος Ἀθανάσιος † ὁ Φερσάλων Παρθένιος.

* *

Ἐνταῦθα τοῖς ἄνω εἰρημένοις προσημειωτέον ὅτι τῷ 1646 ἐπὶ Παρθενίου τοῦ Β', τοῦ καὶ Νέου (Β', αὐτοῦ πατριαρχία) ὅτε ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος ἐξελέγη ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου ἐγένετο συνοδικὸς τόμος, δι' οὗ συνήπτοντο εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σίφνου ἡ Ἀμοργός, Ἀνάφη Ἴος κ.λ. ἐν αἷς καὶ ἡ Σίκινος.

* *

Τὴν Σίκινον ἀπὸ τοῦ 1714 ἐπισκέπτετο κατ' ἔτος ὁ πατὴρ Ἰάκωβος Βουρνιών, ἐν Θέρῃ ἐγκυπτεστημένος γάλλος ἱερὰ πόστολος κειτημένος καὶ οὐκ ὀλίγας ἱατρικὰς γνώσεις. Ὁρα Παρνασσοῦ φυλλ. Β', σελ. 188 τοῦ ἔτους τούτου.

ΣΕΙΡΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΙΠΟΥ

(Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γεγραμμένων καὶ διασάφησιν τῶν ἐν τῷ σιγιλλίῳ παρατίθῃ καὶ τὰς δὲ τὰς σημειώσεις.)

Ὁ ἐν τῷ σιγιλλίῳ ἀναφερόμενος ὑπέρτιμος καὶ ἑξάρχος παντὸς Αἰγαίου Πελάγους Παρναξίας κῦρ Νεόφυτος ἐστὶν ὁ ἐπιλεγόμενος Λαχοδάρης Βυζάντιος, δευτερεύων Σχμουήλ τοῦ ἀπὸ Δέρκων πατριάρχου ἐπὶ τῆς Β' αὐτοῦ πατριαρχίας, ὁ τῷ ψευδοκρίῳ τοῦ 1780 ἐπὶ Σωφρονίου πατριαρχου ἐκλεγείς ὁσιώτατος ὢν ἐν ἱερομονάχοις πρὸς διαδοχὴν τοῦ τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος Ἀνθίμου. Ἐν ταῖς προλεγόμεναις τοῦ Γ' τόμου τῆς Μ. Βιβλ. Σάθα σελ. 59 φέρεται ὅτι μετὰ τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως ἐνοριακῆς σχολῆς τῆς Παναγίας συλλογῇ συνοδικῶν ἐγκυκλίων πρὸς τὸν μητροπολίτην Παρναξίας Νεόφυτον τὸν Λαχοδάρεν Βυζάντιον 1788—1801 ἀφορῶσα τὴν εἰρήνευσιν τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ ἐνοχλουμένων ὑπὸ Ῥώσων πρακτόρων. Οὗτος εἶναι ὁ οἰκοδομησάμενος τὸν ἐν Νάξῳ μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὸν Νεόφυτον τοῦτον ἀποθανόντα διαδέχεται ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ζητουνίου Ἱεροθεὸς τῷ Σεπτεμβρίῳ τοῦ 1811. Οὗτος παραιτεῖται τῷ 1820 καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Βαντίτσης Γρηγόριος ἐκλέγεται.

Σημειούσθω μοι προσέτι ὅτι ἡ Πάρος καὶ Νάξος ἠνώθησαν ἐκκλησιαστικῶς εἰς μίαν μητρόπολιν Παρναξίας ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τῷ 1083 (6591 ἀ. κ.) Ὁρα Parthey Hierocl. Synecd. σελ. 123 καὶ τὴν ἐν Ἀθηναίου τόμ. Δ' σελ. 239 διόρθωσιν τοῦ σεβαστοῦ μοι φίλου κ. Ἰ. Σακελλίωνος ἐπὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐν τῇ 219 σελ. τῆς εἰρημένης συγγραφῆς τοῦ Parthey, ἐνθα τὸ καίμενον ἔτος τῆς ἐνώσεως τύττης ΣΦΗΓ' μεταγραπτέον εἰς ΣΦΗΑ'. Ἐπὶ τῆς γεγνουίας ἐπὶ Ἀνδρονίκου διατυπώσεως ἀπὸ 79 τὴν σειράν ἐγένετο 95. Κατὰ τὸ 1802 ἦν τάξις Β' ἡ μητρόπολις αὕτη καὶ 19 τὴν σειράν μετὰ τὴν Αἶνον, ἥτις τίθεται 18 μετὰ τὰς Θήβας κατὰ τινὰ κατάλογον, ὃν ἀπῆντησα ἐν πατριαρχικοῖς κώδιξι.

Περὶ δὲ τοῦ μὴ ὀνομαστὶ ἀναφερομένου μητροπολίτου Εὐρίπου τοῦ ἐν γράμματι μαρτυρικῷ περὶ τῆς μονῆς προσυπογραφέντος κατὰ τὸ 1786 σημειοῦμαι ἐνταῦθα ὅτι οὗτος ἐστὶν ἀναμφισβητήτως ὁ τὸν αὐγούστον τοῦ 1782 διαδεξάμενος τὸν Γεδεών ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις ὢν κῦρ Ἱεροθεὸς, ὁ τῷ 1799 εἰς τὴν μητρόπολιν Ἰωαννίνων προαχθεὶς.

Τῷ αὐτῷ ἔτει κατ' ἀπρίλιον προχειρίζεται μητροπολίτης Εὐρίπου (ὑπέρτιμος καὶ ἑξάρχος πάσης Εὐβοίας) ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου κῦρ Γρηγόριος, ἀνθ' οὗ, ὡς εὕρισκω ἐν πατριαρχικῷ ὑπομνήματι, ἀφυγῇ χρησαμένου, δραπταύσαντος καὶ καθαιρέσει ὑποβλη-

θίντος ἐκλέγεται τῷ ματίῳ τοῦ 1827 Εὐρίπου ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις ἀρχιμανδρίτης κὺρ Γεδεών.

Ὁ μητροπολίτης πρῶην Εὐρίπου Γρηγόριος συγχωρηθεὶς ἐξελέγη μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Λαβδαίας κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους τουτέστι τοῦ 1827, ἀποθανὼν τῷ μαρτίῳ τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1828.¹

Ταῦτα κατὰ σημειώσεις ἀσφαλεῖς παρ' ἐμοὶ κειμένας.

¹ Ἐγγραφὸν ἀρχομένου νοεμβρίου 1885.

Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Η ΕΠΙΝΟΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΜΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ὁ ὅρος Παρασημαντική (τέχνη), τὸ πρῶτον παρ' Ἀριστοξένῳ ἀπαντῶν καὶ λίαν πιθανὸν ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθεὶς, σημαίνει τὴν τέχνην τὴν διαλαμβάνουσαν περὶ τῶν σημείων δι' ὧν γράφεται ἡ μελωδία καὶ δηλοῦνται τὰ διάφορα μεγέθη τῶν διαστημάτων, συστηματῶν, συμφωνιῶν καὶ ρυθμικῶν σχημάτων ἐν τῇ μουσικῇ, ἐν τε τῇ κατὰ τόπον δηλονότι καὶ κατὰ χρόνον κινήσει τῆς φωνῆς.

Ἡ ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι ὥσπερ ἀνεπτυγμένη τις γραπτὴ γλῶσσα προϋποθέτει κατὰστας ἀποχρώντως προηγμένου πολιτισμοῦ, οὕτω καὶ ἡ ἀνεπτυγμένη παρασημαντικὴ δύναται τότε νὰ κατὰσθῃ ἐπαισθητὴ, καὶ παρ' ἐκείνοις μόνον τοῖς λαοῖς, παρ' οἷς ἡ μουσικὴ ἀνυψώθη ἤδη ἀποχρώντως εἰς τέχνην· ὡσάύτως δὲ παρασημαντικὴν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπινοήσωσι μόνον οἱ κεκτημένοι ἤδη γραπτὴν γλῶσσαν· λαοὶ δὲ μὴ ἔχοντες τοιαύτην καὶ σήμερον εἰσέτι στεροῦνται παρασημαντικῆς. Τὰ ἀρχαιότατα δὲ ἔχνη ἀνεπτυγμένης ὅπως οὖν παρασημαντικῆς καὶ μουσικῆς ἀπαντῶσι

¹ Περὶ τῶν τελευταίων μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ α' ἑβδομάδι φ. 89, ἐνῷ κατὰ τυπογραφικὸν λάθος μὴ διορθωθὲν ὁ μητροπολίτης Γρηγόριος θεωρεῖται ὡς ἐκλεγείς τῷ ἀπριλίῳ τοῦ 1827, ὅπερ διορθωτέον εἰς 1799, οὕτω δ' εὐδοκῶνται αἱ ἐκεῖσε χρονολογίαι.